

Az íráskultúra ünnepén

Beszámoló a Simonyi Zsigmond helyesírási verseny 2002. évi Kárpát-medencei döntőjéről

A magyar helyesírás tudása meghatározó része a magyar íráskultúrának, ezért nem közömbös sem a tanulók, sem a tanárok számára, hogy milyen szándékkal, milyen motiváltsággal folyik a helyesírás tanítása-tanulása. A helyesírási szabályok alkalmazása olyan készség, amely szükséges feltétele a sikeres emberi kommunikációnak, gondolataink megfelelő kifejezésének, az írásbeli üzenetek zökkenőmentes értelmezésének. A helyesírás tanítása-tanulása éppen ezért a kommunikáció-központú anyanyelvi nevelés szerves része. Fontos, hogy a diákok úgy tanulják a helyesírási szabályokat, hogy ne csupán megértsék, hanem a különféle kommunikációs helyzetekben alkalmazzák is őket. Olyan helyesírási szövegeket célszerű választani, amelyekben különféle nyelvi-kommunikációs funkciók érvényesülnek, amelyeket a diákok a tantermen kívüli világban is olvasnak, alkotnak. A példák legyenek életszerűek, használjuk az iskola, a lakóhely írásos anyagait forrásként. Ugyanakkor a diákok azt is tanulják meg, hogy üzeneteiket úgy fogalmazzák meg, olyan írásjeleket, rövidítéseket, kezdőbetűket használjanak – a helyesírási szabályok adta korlátokon belül –, melyek a címzettnek, a társadalmi környezetnek is megfelelnek. A kommunikatív megközelítésű helyesírási órákon a diákok arról is tapasztalatot szereznek, hogy ugyanaz az írásos üzenet számtalan kommunikációs szándék hordozója lehet, és ugyanazt a funkciót sokféle nyelvi formával lehet kifejezni. A nyelvi és a pragmatikai kompetencia a helyesírási szabályok alkalmazásakor egyfajta stratégiai tudással egészül ki: az anyanyelvi órákon a diákok megtanulják azt is, hogyan boldoguljanak a különféle kommunikációs helyzetekben, például hogyan kerüljék el azokat az alakokat, amelyeknek bizonytalanok a helyesírásában. A szabályzat és a helyesírási szótárak használata olyan stratégiai tudást, készséget ad a diákoknak, amelynek segítségével képesek lesznek helyesírási problémáikat önállóan is megoldani.

E szempontokat érdemes figyelembe venni, amikor helyesírási órára készülünk vagy egy helyesírási verseny anyagát állítjuk össze. Talán a *Simonyi Zsigmond helyesírási verseny* is hozzájárul ahhoz, hogy megfelelő helyesírási gondolkodás, szemlélet alakuljon ki a tanulóknak, hogy fogékonyak legyenek a helyesírási szabályok befogadására és alkalmazására, hogy személyes igényük legyen a színvonalas írásos kommunikáció, a megfelelő íráskultúra.

Azok az 5–8. osztályos diákok, akik eljutottak a helyesírási verseny Kárpát-medencei döntőjére, már bizonyították helyesírási felkészültségüket az iskolai, a területi, a fővárosi és a megyei válogatóversenyeken. Csak a legjobbakat hívtuk meg az utolsó, budapesti fordulóra: összesen 119 tanulót és felkészítő tanárt, közülük 31 versenyzőt a határon túli magyarok lakta területekről. Magyarországról minden megyét évfolyamonként egy-egy diák, a fővárost három-három tanuló képviselte.

Köszönetet mondunk az alsóbb szintű versenyek szervezőinek: a megyei pedagógiai intézeteknek, a bázisiskoláknak és a sok lelkes magyar szakos kollégának önzetlen munkájukért. Hálásak vagyunk a felvidéki, a kárpátaljai, az erdélyi, a vajdasági és a muravidéki szervező kollégáknak is, hogy megrendezték a válogatóversenyeket, és felkészítették a diákokat a döntőre.

A 2002. évi Kárpát-medencei döntő jubileumi rendezvény volt, hiszen az idén immár ötödik alkalommal gyűltek össze Budapesten a megyék, a főváros és a határon túli magyarok lakta területek legjobb helyesíró diákjai. Az 1997 óta eltelt öt esztendő alatt sikerült hagyományt teremtenünk, a hozzánk érkezett köszönőlevelek kivétel nélkül arról számolnak be, hogy mind a diákok, mind a magyar szakos kollégák évről évre számítanak a versenyre. Ezért külön öröm volt számunkra, hogy a jubileumi döntőt méltó körülmények között, az *Eötvös Loránd Tudományegyetem* Múzeum körüti, szépen felújított épületében tarthattuk meg.

A verseny programja a hagyományoknak megfelelően ünnepélyes megnyitóval indult. Majd a diákok évfolyamonként más-más terembe vonultak el, hogy összemérjék helyesírástudásukat: tollbamondást írnak, és helyesírási feladatlapot töltsenek ki. A tollbamondások szövege a millenniumi rendezvényekről emlékezett meg. A feladatlapok gyakorlatai – igazodva az egyes évfolyamok helyesírási tananyagához – felölelték a magyar helyesírási szabályok teljes rendszerét. Így a tanulók próbára teheték tudásukat a helyesírási alapelvek alkalmazásában, a kezdőbetűk helyes megválasztásában, a külön- és az egybeírásban, a központosításban, az elválasztásban. Eközben a kísérő tanárok számára színvonalas szakmai program kezdődött jeles előadókkal. Elsőként *Péntek János* tanár úr, a kolozsvári egyetem elismert professzora tartott igen érdekes előadást *A nyelvi környezet és a helyesírás* címmel. Majd *Ágoston Mihály* nyugalmazott egyetemi tanár értékes előadása következett *Anyanyelvtudatunk a mostani századfordulón* címmel. Végezetül *Kiss Jenő* professzor úr, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézetének igazgatója taglalta kiváló előadásában a nyelvjáráskutatás és az anyanyelvi nevelés kapcsolatát. A szakmai program után egy ünnepélyes fogadásra hívtunk meg minden vendéget és minden versenyző diákot. Majd a javítás befejezéséig lelkes hallgatók anyanyelvi játékokkal és sok-sok nyeménnyel kápráztatták el a kisiskolásokat, feledtetve velük a helyesírási verseny izgalmát. Ez alatt az idő alatt a felkészítő tanárok *Antalné Szabó Ágnes* tolmácsolásában egy anyanyelv-pedagógiai előadást hallgattak a helyesírási műveletek típusairól, valamint kézbe vehették a 2002. évi döntő feladatlapjait, tollbamondásszövegeit.

A verseny rangját emelte, hogy ebben az esztendőben is több intézmény kiváló szakembere vett részt a zsűri munkájában. A zsűri elnöke *Fábián Pál* professzor úr volt, társelnöke *Grétsy László* tanár úr. Titkára *Antalné Szabó Ágnes*, az ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszékének oktatója. Tagjai voltak még: *Benkes Zsuzsa* főiskolai tanár; *Fekete Gabriella* oktatási szakértő; *Kádár Edit* a kolozsvári egyetem tanársegéde, az erdélyi válogatóversenyek főszervezője; *Kerner Anna* országos tantárgyi referens; *Keszler Borbála* az ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszékének vezetője; *Laczkó Krisztina* az ELTE oktatója, a javítóbizottság vezetője; *Nagy L. János* főiskolai tanár és *Völgyiné Reich Márta* vezetőtanár.

A sok javító hallgató és egyetemi kolléga gyors, ám lelkiismeretes munkájának köszönhetően időben, kora délután sikerült elkezdeni az ünnepélyes eredményhirdetést. A verseny legszebb, legemlékezetesebb pillanatai voltak azok, amikor a versenyzők személyesen vették át megérdemelt jutalmukat, a sok értékes könyvet, térképet és ajándékutalványt. A kiválók között a következő tanulók teljesítettek legjobban 2002-ben, I. helyezettek lettek: *Bokányi Eszter* 5. osztály (Zalaegerszeg); *Vasas Ferenc Béla* 6. osztály (Pocsaj); *Sárvári Kinga Fanni* 7. osztály (Szekszárd); *Koncz Teréz* 8. osztály (Nyíregyháza). II. helyezést értek el: *Lipcsei Flóra* 5. osztály (Siófok); *Konkoly Renáta* 6. osztály (Mözs); *Elek Márton* 7. osztály (Gyula); *Klujber Balázs* 8. osztály (Ács). III. helyen végeztek: *iff. Gyetvai Attila* 5. osztály (Budapest IV. ker.); *Szabó Bálint Gergely* 6. osztály (Budapest VIII. ker.); *Édes Orsolya* 7. osztály (Pásztó); *Barkóczi Dóra* 8. osztály (Szeghalom). A megyék közötti versenyt kimagasló teljesítményükkel a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei diákok nyerték

meg. A határon túli magyarlakta területek versenyzői is nagyszerűen helytálltak a döntőn, 2002-ben a legtöbb pontot a felvidéki és az erdélyi diákok gyűjtötték össze. Kimagasló teljesítményéért külön dicséretet érdemel *Bacskor Katalin*, 7. osztályos komáromi diák. Nagy örömünkre bővült azoknak a tanároknak a névsora is, akik sokéves eredményes felkészítő munkájukért különdíjat és Arany Oklevelet kaptak. Köszönjük a következő kollégák többéves áldozatkész munkáját: *Ádám Anna* (Budapest), *Balog István* (Bonyhád), *Bárdos Jánosné* (Balatonkeresztúr), *Batári Antal* (Eger), *Bujtás Imréné* (Bogyoszló), *Kovács Ferencné* (Tarnalelesz), *Krámer Zoltánné* (Nyíregyháza), *Lusztigné Várfői Nóra* (Tatabánya), *Pável Márta* (Ács), *Rátonyi Marianna* (Nyíregyháza).

Az ötödik, jubileumi versenyt – a korábbi évekhez hasonlóan – csak sok-sok önzetlen támogató segítségével tudtuk megrendezni. Nekik tartozunk köszönettel azért, hogy minden diáknak és minden felkészítő tanárnak adhattunk jutalmat. Hálásak vagyunk azért is, hogy segítettek a helyesírási verseny rangjához méltóan vendégül látni a több száz diákot és kísérő tanárt. Köszönjük szépen legfőbb támogatóknak, az *Oktatási Minisztériumnak* önzetlen segítségét. További támogatóink voltak 2002-ben: az *Akadémiai Kiadó*, az *Alexandra Kiadó*, az *Art Hotel*, a *Balassi Kiadó*, a *Burger King Astoria*, a *Cartographia*, a *Coca-Cola*, az *Eötvös Loránd Tudományegyetem* és annak *Hallgatói Önkormányzata*, az *Enciklopédia Kiadó*, az *ÉT-REND Bt.*, az *Európa Könyvkiadó*, a *Jégbüfé*, a *Helikon Kiadó*, a *Korona Kiadó*, a *Krónika Nova Kiadó*, a *Magyar Könyvklub*, a *Magyar Nyelv* és a *Magyar Nyelvőr* szerkesztősége, a *Magyar Nyelvtudományi Társaság*, a *Maeceneas Könyvkiadó*, a *Műszaki Könyvkiadó*, a *Nemzeti Tankönyvkiadó*, a *Pauz-Westermann Kiadó*, a *Pedellus Kiadó*, a *Raabe Kiadó*, a *Reader's Digest Kiadó*, a *Stiefel Eurocart*, a *Szamos Marcipán*, a *Szemimpex Kiadó*, a *Tessloff és Babilon Kiadó*, a *Tinta Kiadó*, a *Trezor Kiadó* valamint a *Westel Mobil Távközlési Rt.* Köszönjük a sok szép könyvet és értékes ajándékot. Számítunk támogatóinkra 2003-ban is.

Köszönjük a szervezésben részt vevő hallgatóknak, oktató kollégáknak is önzetlen segítségüket, áldozatkész munkájukat.

Megindító pillanatokkal zárult a 2002. évi Kárpát-medencei döntő. A meghatódott diákok és a hálás tanárok hosszan tartó vastapssal köszöntötték a valamennyiünk által szeretett és tisztelt **Fábián Pál** professzor urat, a zsűri elnökét.

Köszönjük szépen, kedves Tanár Úr, hogy velünk volt. Köszönjük, hogy az első percektől kezdve szerető gondoskodással, soha nem szűnő figyelemmel segíti a verseny megszervezését. Hálásak vagyunk azért is, hogy minden esztendőben megtisztelti személyes jelenlétével a Kárpát-medencei döntőt. Fábián Pál professzor úr 2002 decemberében ünnepli 80. születésnapját. Ebből az alkalomból minden magyarországi és határon túli magyar szakos tanár, minden anyanyelvét szerető diák és kolléga nevében jó egészséget, hosszú, boldog életet kívánunk Tanár Úrnak, valamint azt, hogy még nagyon sokáig legyen velünk a zsűri elnökeként a Simonyi Zsigmond helyesírási verseny Kárpát-medencei döntőjén, a magyar íráskultúra ünnepén.

Antalné Szabó Ágnes